

Най-важната задача бе да се прецени дали и доколко бъдещата реализация на проекта за удълбочаване на Канал 1, Канал 2 и подходите в пристанище Варна ще засегне някое от праисторическите потопени селища.

Археологическо наблюдение беше извършено през декември 2019 г. (обр. 2). В нито една от сондажните ядки не бе установено наличието на културен пласт или на археологически находки. Въпреки този пряк негативен резултат, наблюдението има принос за изясняване на важни детайли за палеосредата през късния плейстоцен и през холоцена. Бе установено наличието на кафяви кватернерни глинени в източната част на канала на дълбочина от 7 до 12 м под съвременното морско равнище. Това кореспондира добре с известната информация от стари топографски карти за състоянието на терена около с. Страшимирово преди прокопаването на стария (1921 – 1923 г.) и новия дълбоководен канал (1976 – 1978 г.). На това място е имало обширна заливна низина, през която меандровидно се е виела връзката между Варненското и Белославското езеро. В тази част на Девненска река са се вливали няколко малки потока. В сондажите южно от с. Страшимирово, около изкуствения остров, образувал се след прокопаването на дълбоководния канал, на дълбочина от -12,50 м до -13,00 м бяха установени чакъли, довлечени от въпросните странични притоци.

В сондажите в зоната на с. Страшимирово бяха констатирани материали, които потвърдиха, че Варненското и Белославското езера са съществували устойчиво като отделни басейни, свързани само с тесния проток между тях.

ARCHAEOLOGICAL MONITORING OF GEOTECHNICAL DRILLINGS IN VARNA AND BELOSLAV LAKES

Kalin Dimitrov, Vladimir Slavchev

SUMMARY

In December 2019, over 70 geotechnical drillings were carried out in relation with engineering studies for a project for dredging the navigable pass in Lake Varna and Lake Beloslav (fig. 1). Archaeological monitoring was carried out on those of them, located near underwater archaeological sites (fig. 2). No archaeological material was found during the monitoring. Most likely this means that there are no prehistoric settlements in the drilling points.

Kalin Dimitrov, National Archaeological Institute with Museum – Bulgarian Academy of Sciences, 2 Saborna Str., 1000 Sofia, kalin.d@abv.bg

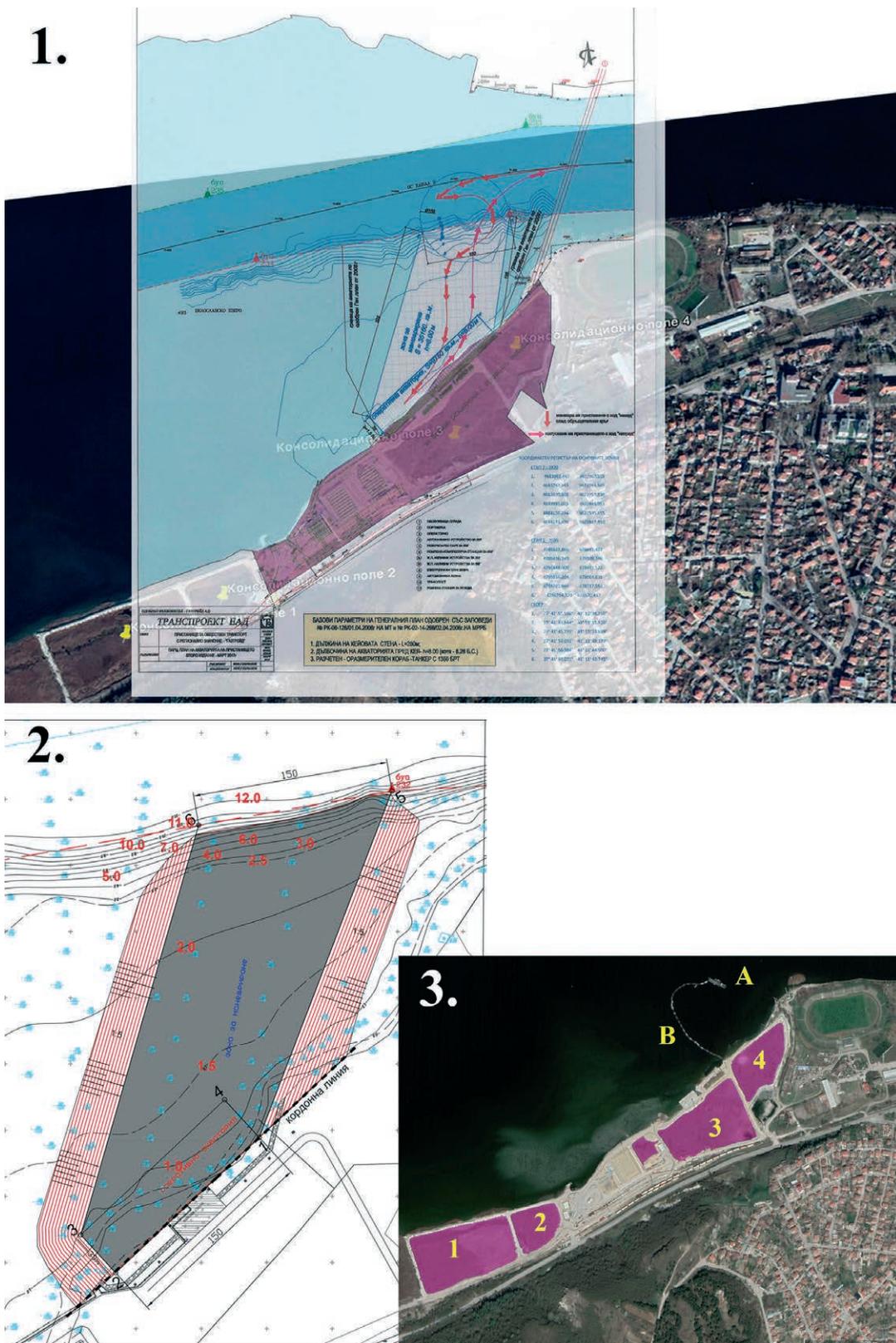
Vladimir Slavchev, Regional Museum of History – Varna, 41 Maria Luiza Blvd, 9000 Varna, vladosl@yahoo.com

№ 52. АРХЕОЛОГИЧЕСКО НАБЛЮДЕНИЕ НА ДРАГАЖНИ РАБОТИ В БЕЛОСЛАВСКОТО ЕЗЕРО ПО ИЗГРАЖДАНЕ НА ПРИСТАНИЩЕ „ГАЗТРЕЙД“ АД

Калин Димитров, Владимир Славчев, Павел Георгиев

„Пристанище за обществен транспорт от регионално значение за горива – Варна“ на фирма „Газтрейд“ АД се намира на южния бряг на Белославското езеро. То е разположено в непосредствена близост до входа на дълбоководния плавателен канал, свързващ Варненското и Белославското езеро (Канал 2). От югоизточната страна пристанището граничи с железопътна линия и второкласен асфалтов път, водещ до с. Разделна, а в североизточна посока достига стадиона и индустриалната зона на гр. Белослав (обр. 1.1). Теренът на сушата представлява ниска, допълнително заравнена тераса. Дъното пред бъдещето пристанище следва сходна конфигурация. То е песъкливо-тинесто, със слаб естествен наклон и не е засегнато от предишни изкопни дейности.

Съгласно проекта беше предвидено да се прокопае проход с ширина 150 м, дължина 195 – 322 м и дълбочина 10 м, с който да се постигне дълбоководна връзка с Канал 2 (обр. 1.2).

Обр. 1. „Пристанище за обществен транспорт от регионално значение за горива – Варна“ на фирма „Газтрейд“ АД: 1. Обща локализация на пристанището и драгажните работи в западните покрайнини на гр. Белослав. 2. План на драгажните работи. 3. Сателитна снимка на района по време на драгирането: 1 – 4 утайни басейни, А – дълбачка „Скития“, В – тръбопровод за изпомпване на драгажната маса в утайните басейни

Fig. 1. Regional public port of regional importance for fuels “Gastrade” S.A.: 1. General location of the port and the dredging works in the western vicinities of Beloslav town. 2. Volume of dredging works. 3. Image of the area during the dredging: 1 – 4 pools for consolidation of the dredged mass, A – dredge “Scythia”, B – pipeline for pumping the dredge material

Целта на проведеното археологическо наблюдение беше да се контролира дали при този мащабен подводен изкоп няма да бъдат засегнати археологически структури, подобни на откриваните в миналото (Ivanov 1993; Прахов и др. 2019).

Основно предизвикателство беше ефективно извършване на наблюдението и постигане на целите му при вписване в използваната технология за удълбочаване. Тя включва хидравлично драгиране и изпомпване на добитата маса на брега чрез смуконангетателната дълбачка „Скития“. Специфична особеност на приложената технология за изграждане на пристанището е фактът, че драгажната маса се изпомпваше на брега в четири утайни басейна. Съгласно проекта след тяхното запълване и отцеждане, материалът ще се използва като насипна основа за разширение на кейовите съоръжения (обр. 1.3).

Археологическото наблюдение се осъществи в периода март – декември 2019 г. чрез 45 периодични посещения на място. Посещенията се извършваха един път седмично, обикновено в почивните дни. Това се оказа сполучлив подход, тъй като през петте работни дни, смукачката последователно пълни четирите басейна и преди началото на следващия работен цикъл (седмица) има добра видимост върху отцедената драгажна маса в утайниците.

При археологическото наблюдение не беше установено засягане на археологически структури. Бяха регистрирани и документирани отделни археологически материали: няколко фрагмента керамика от различни епохи, кости от животни и парчета обработено дърво. Тези археологически материали не могат да се свържат с конкретна археологическа структура. Споменаваме ги тук, за да потвърдим, че избраната методика на наблюдение – оглед на отцедени земни маси – е достатъчно ефективна. При наблюдението бяха потвърдени описаните при предишни драгажи пластове от различни видове морски миди. Вероятно те маркират различни етапи на соленост на езерото и промени в палеосредата.

Литература

- Ivanov 1993:** I. Ivanov. À la question de la localisation et des études des sites submergés dans les lacs de Varna. – Pontica 16, 1993, 19 – 26.
- Прахов и др. 2019:** Н. Прахов, К. Димитров, В. Славчев. Комплексно археологическо проучване в акваторията и по бреговете на Варненските езера. – Археологически открития и разкопки през 2018 г. София, 2019, 735 – 737.

ARCHAEOLOGICAL MONITORING OF DREDGING WORKS FOR THE CONSTRUCTION OF “GAZTRADE” SA PORT IN BELOSLAV LAKE

Kalin Dimitrov, Vladimir Slavchev, Pavel Georgiev

SUMMARY

Between March and December 2019 an archaeological monitoring of the dredging works for the construction of “Gaztrade” SA port was carried out in Beloslav Lake, Varna district (fig. 1).

According to the project, a passage (150 m wide, 195–322 m long and 10 m deep) was dug to make a deep water connection with the navigable channel linking the Beloslav and Varna lakes (fig. 1.2). The objective of the archaeological monitoring was to make sure no archaeological structures would be affected by this large-scale underwater dredging. The main challenge was to effectively carry out the monitoring and fulfil its objectives while complying with the technology used for hydraulic dredging and pumping the extracted mass on the shore (fig. 1.3).

No archaeological structures have been found to be affected by the port construction. Only some stray archaeological materials were recorded and documented: several pottery fragments from different ages, animal bones, pieces of processed wood. None of these archaeological materials could be linked to a specific archaeological site.

Kalin Dimitrov, National Archaeological Institute with Museum – Bulgarian Academy of Sciences, 2 Saborna Str., 1000 Sofia, kalin.d@abv.bg

Vladimir Slavchev, Regional Museum of History – Varna, 41 Maria Luiza Blvd, 9000 Varna, vladosl@yahoo.com

Pavel Georgiev, Center for Underwater Archaeology, 1 Apollonia Str., 8130 Sozopol, georgiev.py@gmail.com